

รายงานผลการศึกษาเพื่อประกอบการจัดทำ

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ประเทศไทยมั่นคง
ประชาชนมีความสุข

ยกระดับคุณภาพในหลายมิติ
เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย
ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ

สร้างโอกาสและ
ความเสมอภาคทางสังคม

สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐของประชาชน
เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

๓๗๙.๑๕๘

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ม

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๖๒

๔๐ หน้า

ISBN : 978-616-270-220-4

๑. มาตรฐานการจัดการศึกษา - ผู้สูงอายุ ๒. ชื่อเรื่อง

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ ๔๓/๒๕๖๒

ISBN   978-616-270-220-4

พิมพ์ครั้งที่ ๑   กันยายน ๒๕๖๒

จำนวน   ๕๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่   กลุ่มมาตรฐานการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๙๙/๒๐ ถนนสุขุวิทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๒๘, ๒๕๒๙

โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๙

Website : www.onec.go.th

พิมพ์ที่   บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด

เลขที่ ๑๙/๒๕ หมู่ ๘ ถนนเต็มรัก-หนองกวางเขน

ตำบลบางคูวัด อำเภอบางบัวทอง

จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๑๐

โทร : ๐ ๒๑๕๐ ๙๖๗๖-๘

โทรสาร : ๐ ๒๑๕๐ ๙๖๗๙

www.21century.co.th

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

รายงานผลการศึกษาเพื่อประกอบการจัดทำ
มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ ๖ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ระบุว่า การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมนั้นการจัดการศึกษาต้องทั่วถึงและเป็นธรรม แต่สำหรับประเทศไทยได้ทุ่มเทงบประมาณด้านการศึกษาเทียบเป็นสัดส่วนไม่แตกต่างจากประเทศที่มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ แต่คุณภาพการศึกษากลับไม่เป็นไปตามทรัพยากรที่จัดสรรลงไปสู่ระบบการศึกษา โดยพบว่า คุณภาพของประชากรทั้งระบบในประเทศยังไม่สามารถตอบสนององภาคการผลิตของผู้ประกอบการได้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยเรียน วัยแรงงาน หรือผู้สูงอายุ ทั้งที่เป้าหมายสำคัญของประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ คือ การพาประเทศไทยก้าวพ้นจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง เมื่อพิจารณาสังคมไทยในอีก ๓ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๔) จะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจะมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศ ในอนาคตกลุ่มผู้สูงอายุคือประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศรองลงมาจากกลุ่มวัยแรงงาน การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้ต่อไปในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ร่วมกับผศ.ดร. ณัฐธยานาคะสันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของผู้สูงอายุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ และได้จัดทำ

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นรายงานผลการศึกษาเพื่อประกอบการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ สำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ สำนักงานฯ จะนำรายงานผลการศึกษาดังกล่าว ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำมาพัฒนาเป็นมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุต่อไป ด้วยความมุ่งหวังว่าการส่งเสริมคุณภาพและคุณค่าชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุคลากรกลุ่มหลักของประเทศในอนาคต และส่งผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวพັນกับดักรายได้ปานกลางต่อไป

(นายสุภัทร จำปาทอง)
เลขาธิการสภาการศึกษา

คำชี้แจง

เอกสารรายงานผลการศึกษาเพื่อจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป โดยรายงานฉบับนี้เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐญา นาคะสันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ซึ่งในการจัดทำเอกสารรายงาน ฯ ฉบับนี้มีกรอบการดำเนินงานที่เน้นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดทำเป็น ร่างมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ จากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กลั่นกรองคุณภาพของงานโดยการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ อธิการบดีของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา นางเสาวนีย์ ประทีปทอง นายกสมาคมเครือข่ายผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และนางสาวอนัญญา อัดชู อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะนำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุไปประชาสัมพันธ์รับฟังความคิดเห็นในวงกว้างจากหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วนำข้อคิดเห็นดังกล่าวมาประกอบการจัดทำเป็นมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำชี้แจง	
มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ	๑
ภาคผนวก	๑๐
ตารางวิเคราะห์ตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับผู้สูงอายุ	๑๑
สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง ๑๕ เรื่อง ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ	๒๖

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

ก ฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุไว้ในมาตรา ๕๔ วรรคสาม ความว่า “...รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล...”

๒. การจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ โดยได้กำหนดเรื่องการศึกษาของผู้สูงอายุไว้ในปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ข้อ ๓ ว่า ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย (รังศักดิ์ สิริยมชัย, ๒๕๕๘)

๓. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกรอบการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งให้ความสำคัญคุ้มครองและหลักประกันด้านสิทธิแก่ผู้สูงอายุ ทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ ในการเข้าถึงและการได้รับบริการสาธารณะ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นกลไกระดับชาติด้านนโยบายผู้สูงอายุ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รวมทั้งได้กำหนดให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ผู้สูงอายุ ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่ชุมชน ระหว่างผู้สูงอายุกับคนรุ่นอื่นๆ นอกจากนี้ ชมรมผู้สูงอายุจำนวนมากในระดับตำบลจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีผู้สูงอายุเป็นทั้งผู้เรียนและผู้ถ่ายทอดความรู้ สำหรับวิชาที่เรียนจะเป็นไปตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ การใช้คอมพิวเตอร์ งานหัตถศิลป์ การทำอาหาร และขนม การฝึกอาชีพ ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมและถือเป็นการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยยึดหลักการ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนทุนช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากโครงสร้างประชากรไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ขณะที่คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปยังภาพรวมของคุณภาพผู้สูงอายุและคนไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า

๕. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ แผนผู้สูงอายุระยะยาวฉบับนี้เป็นแผนผู้สูงอายุฉบับที่ ๒ ของประเทศไทย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๓) ให้ความสำคัญกับทุกคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การจัดทำแผนตั้งอยู่บนปรัชญาหรือฐานแนวคิดที่ว่า ผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมแต่เป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อสังคมและสมควรได้รับการส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด ครอบครัวและชุมชนต้องเป็นด่านแรกในการเกื้อกูลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผล โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริม เพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยผู้สูงอายุ และความมั่นคงของสังคม แผนผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น ๕ ยุทธศาสตร์ โดยมาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

๖. การดำเนินงานบูรณาการความร่วมมือ ๔ กระทรวง เรื่องการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต การบูรณาการการดำเนินงานยึดหลักแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นแนวทาง โดยที่ประชุมผู้บริหาร ๔ กระทรวงหลัก (กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย) ร่วมกันพิจารณากำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ มาตรการ หน่วยงานเจ้าภาพหลักในแต่ละมาตรการ ที่สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละกระทรวงและตัวชี้วัด ดังนี้

วิสัยทัศน์ ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม
เป้าหมาย ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเอง ดำรงชีวิตประจำวันได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย Social Participation (ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม) เพื่อให้ผู้สูงวัยมีการเข้าร่วมกิจกรรมสังคมในเชิงบวกผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้สูงอายุ การบริการทางสังคมและสุขภาพ การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ Social Security (ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัย) เพื่อให้ผู้สูงวัยมีหลักประกันสุขภาพที่เหมาะสมเป็นธรรม มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และ Strong Health (ส่งเสริมสุขภาพแข็งแรง) ผู้สูงวัยแข็งแรงทั้งร่างกาย จิตใจ ช่วยตัวเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้

๗. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ โดยกำหนดเรื่องการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุทธศาสตร์ที่ ๓

๘. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบในการสร้างคนไทย ๔.๐ ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม

ก ความหมายที่เกี่ยวข้อง

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓)

หลักการยศาสตร์ของผู้สูงอายุ หมายถึง หลักการที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ คือ ข้อกำหนดที่ยึดถือปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองของความต้องการพื้นฐานทุกด้านของผู้สูงอายุ

U รัชฎาการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

แนวคิดหลักในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ การจัดการศึกษาผู้สูงอายุถือเป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี

ก หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

การจัดการศึกษาผู้สูงอายุยึดหลักความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ รวมทั้งความต้องการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุและเสริมความรู้ให้กับผู้สูงอายุ อาทิ จิตสังคม สติสุขภาพ การจัดการ การเงิน ธรรมมะสร้างสุข และ ปกิณกะ สาระบันทิง เพื่อฝึกฝนตนเองให้มีทักษะที่ทันสมัยอยู่เสมอ เปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การเตรียมตัวเพื่อยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ภายใต้วิสัยทัศน์ แผนบูรณาการ ๔ กระทรงหลัก อันได้แก่ “ผู้สูงอายุ เป็นหลักชัยของสังคม” และ เป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเอง ดำรงชีวิตประจำวันได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องยึดหลักการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในวัยของตนได้เป็นอย่างดี และตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตอันสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลักการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุมักจัดเป็นกิจกรรมมี ๓ ประเภท ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ กิจกรรมการฝึกอาชีพ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง และกิจกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ จึงได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุไว้ ๓ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้สูงอายุ

มาตรฐานที่ ๒ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

มาตรฐานที่ ๓ มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

ด้านที่ ๑ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพสามารถดูแลตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และช่วยเหลือสังคม

ตัวบ่งชี้

๑.๑ สุขภาพผู้สูงอายุ

๑.๑.๑ ผู้สูงอายุมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมที่ดี

๑.๒ ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

๑.๒.๑ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว

๑.๒.๒ มีทักษะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเรียนรู้ระหว่างกัน และสามารถถอดบทเรียนจากการทำงานได้

๑.๒.๓ ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๓ ทักษะทางสังคม

๑.๓.๑ ผู้สูงอายุมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

๑.๓.๒ ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในวัยของตนได้เป็นอย่างดี

๑.๔ การเป็นจิตอาสา

๑.๔.๑ ผู้สูงอายุมีจิตสาธารณะ อาสาช่วยเหลือสังคม

ด้านที่ ๒ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ
ตัวบ่งชี้

- ๒.๑ **หลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต**
  - ๒.๑.๑ มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
  - ๒.๑.๒ ผู้สูงอายุมีโอกาสและสามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้ได้อย่างทั่วถึง
- ๒.๒ **อาคารสถานที่มีความสะอาด ปลอดภัย น่าอยู่ มีความปลอดภัยเหมาะสมกับหลักการยศาสตร์ของผู้สูงอายุ และจัดให้มีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ มีอุปกรณ์ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ**
- ๒.๓ **มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**
- ๒.๔ **ครู/วิทยากร**
  - ๒.๔.๑ มีการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ
  - ๒.๔.๒ มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- ๒.๕ **ผู้บริหารสถานศึกษา/โรงเรียนผู้สูงอายุ**
  - ๒.๕.๑ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน

๒.๕.๒ ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุ

๒.๖ ทรัพยากรและเครือข่าย

๒.๖.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนทรัพยากรการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

ด้านที่ ๓ การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

การสร้างแนวทางการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง

ตัวบ่งชี้

- ๓.๑ สร้างความร่วมมือกับชุมชนให้เป็นฐานในการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ
- ๓.๒ สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ และกลไกการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
- ๓.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความยั่งยืน

הכנת

คำชี้แจง

การวิเคราะห์ชีวิตคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน ๑๕ เรื่อง เพื่อวิเคราะห์หางานวิจัยเหล่านั้นปรากฏวิธีชีวิตตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเอกสารงานวิจัยจำนวน ๑๕ เรื่อง ได้แก่

๑) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับนักการศึกษา
นอกระบบ

๒) การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพบนฐานระบบสุขภาพพอเพียง

๓) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณภาพประโยชน์

๔) แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

๕) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนตามแนวคิดปรัชญาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ

๖) อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ

๗) การศึกษาความต้องการการจัดจกรรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

๘) การเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุติดเตียง

๙) ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่ต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ
ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

๑๐) ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเสริมพลังอำนาจที่มีต่อการศึกษาสุขภาพตนเอง
ของผู้สูงอายุ

๑๑) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

๑๒) การสำรวจคุณภาพชีวิต และความต้องกาการค้าานการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

๑๓) ความคิดเห็นของผู้สูงอายุในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาของระบบโรงเรียน

๑๔) แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

๑๕) ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีการเรียนรู้วิถีการเรียนรู้ และสิ่งที่ดีของการเรียนรู้

รายการ/ตัวชี้วัด	งานวิจัยเรื่องที่															
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	รวม
๑. ให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐
๒. สร้างทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	✓	✓	-	✓	✓	๕
๓. มีทักษะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเรียนรู้ระหว่างกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	๑๑
๔. มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ (ใช้ในวีดิทัศน์ประจำวัน)	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	-	๗
๕. มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๐
๖. สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในวัยของตนได้เป็นอย่างดี	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	๑๑
๗. หลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	๒
๘. หลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของผู้สูงอายุ สอดคล้องตามความต้องการของผู้สูงอายุและท้องถิ่น	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐
๙. มีโอกาสและสามารถเข้าถึงหลักสูตร (*แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ) ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	๕
๑๐. ภาคราชการที่มีความสะดวก ถูกสุขอนามัย มีความปลอดภัย เหมาะสมกับหลักกายวิภาคศาสตร์ของผู้สูงอายุ	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	๖

รายการ/ตัวชี้วัด	งานวิจัยเรื่องที่															
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	รวม
๑๑. จัดให้มีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ มีอุปกรณ์ป้องกันกรเกิดอุบัติเหตุ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๐
๑๒. นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	✓	✓	๔
๑๓. ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๕
๑๔. มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๔
๑๕. ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๒
๑๖. ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับบริหารจัดการศึกษาของผู้สูงอายุ	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๒
๑๗. สร้างความร่วมมือกับชุมชนให้เป็นฐานในการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ	-	✓	✓	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	✓	-	๕
๑๘. สร้างเสริม สัมพันธแหล่งการเรียนรู้ และกลไกการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๙
๑๙. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้สู่การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ให้เกิดความยั่งยืน	-	✓	✓	-	-	✓	✓	-	-	-	-	✓	-	✓	-	๗

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับสูงอาชีวศึกษา
๑	<p>การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาระดับสูงอาชีวศึกษา</p> <p>นอกระบบ (ลวพร สุภิญญา, ๒๕๕๔)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผลสรุปที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และแรงเสริมที่รับจากภายนอก (สถานที่และเรียนรู้) และวิธีการที่ดีคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน • ทั้งนี้ไม่สามารถลงตารางได้ตรงๆ เพราะไม่ได้นับที่ผู้สูงอายุ • แต่วิธีการที่กล่าวถึงมีความเกี่ยวข้อง เช่น <ol style="list-style-type: none"> ๑) ความพร้อมสถานที่ แหล่งเรียนรู้ ๒) วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ๓) วิธีการประเมินที่หลากหลาย 	<p>วิจัยแบบผสมผสาน (เดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ และ การสัมภาษณ์ศึกษา ๙ คน)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • รูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ การสำหรับจัดการศึกษาระดับสูงอาชีวศึกษา มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ <ol style="list-style-type: none"> ๑) แนวคิดพื้นฐาน : แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ตามความต้องการความรู้เป็นเพื่อน้องๆ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่ได้ไปดำเนินการกิจ โดยเลือกแนวทาง/วิธี รูปแบบการเรียนรู้ ที่ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งลักษณะเป็นการเรียนรู้ และ ประสบการณ์ฝังแน่นในใจทุกสภาพแวดล้อมโดยรอบการทำงานและการดำเนินชีวิต เพราะถือว่าทุกที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ๒) วัตถุประสงค์ : มีวัตถุประสงค์ ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ศักยภาพด้านความรู้ (๒) ศักยภาพด้านทักษะ และ (๓) ศักยภาพด้านเจตคติ ๓) เนื้อหา : ต้องเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับ การปฏิบัติงาน สภาพปัญหา และสภาพพื้นที่ของ กคน. โดยสามารถเลือกเนื้อหาที่ต้องการพัฒนา (ความรู้ ทักษะ และเจตคติ) ได้ตามความต้องการและความสำคัญ ในการพัฒนาตนเอง ๔) องค์ประกอบในการพัฒนาตนเอง : ประกอบด้วย ๒ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบภายในตนเองครอบคลุมความต้องการ ความพร้อม การเข้าใจ ๆ และองค์ประกอบสนับสนุนซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นผลจากที่ทำงานเป็นหลัก ๕) กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย ๙ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) เจอปัญหา ในการปฏิบัติงาน (๒) สร้างความพร้อมและแรงขับ (๓) กำหนดเป้าหมาย (๔) เลือกแหล่งเรียนรู้ (๕) วางแผนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (๖) เรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติ (๗) ผู้พันปัญหา (๘) ทบทวนผล และปฏิบัติตามหมด ปัญหาพร้อมสร้างองค์ความรู้ และ (๙) แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับสูงอายุ
๒	การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพบนฐานระบบสุขภาพพอเพียง (สุรพิเชษฐ์ สุทธิชาติ, ๒๕๕๘)	วิจัยแบบผสมผสาน (ศึกษาเอกสาร และสำรวจ)	<p>๖) การประเมินผล : ประเมินสิ่งที่พัฒนาตนเองครอบคลุมความรู้ทักษะ และเจตคติ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ สัมภาษณ์ สังเกต และประเมินผลงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> จากข้อเสนอเชิงนโยบายและอภิปราย : (๑) สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เตรียมแหล่งค้นคว้า มีพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยน เพราะบริบทของตนเองและสภาพแวดล้อมสามารถก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๒) สนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจเห็นคุณค่าตนเอง รักการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (๓) กศน. จัดทำนโยบาย ที่จูงใจให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดูแลอดีตชีวิต การเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง มีลักษณะเฉพาะปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล <ul style="list-style-type: none"> สภาพการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ <ol style="list-style-type: none"> ผู้สูงวัยมีรายได้น้อย และระดับการศึกษาต่ำ ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้มีแนวโน้มในการมีโรคประจำตัวและมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูง ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ต้องมีการพบปะผู้สูงอายุในครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณีและต้องตรงกับความสามารถและเหมาะสมกับผู้สูงวัย การเรียนรู้ในการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพบนฐานระบบสุขภาพพอเพียง <ol style="list-style-type: none"> ยึดหลักทางสายกลาง ปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติโดยยึดสภาพของชุมชน มีระบบบริการที่สะดวก ยึดหลักความสมดุลคือ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และดำเนินการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ยึดหลักความปลอดภัยประมาณ

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๓	การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (เรวัตี จันทเปรมจิตต์, ๒๕๕๓)	วิจัยเชิงคุณภาพ	<p>๔) สร้างระบบภูมิคุ้มกัน โดยสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนร่วมกันทำงาน</p> <p>๕) สร้างระบบการเรียนรู้ให้เท่ากัน โดยเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น และเป็นแบบอย่างที่ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> จากส่วนของภารกิจปราชัย : ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต โดยตนเองต้องมีความต้องการของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ระหว่างช่วงวัย ในการจัดการศึกษาคควรใช้ชุมชนเป็นฐานและดำเนินถึงแรงจูงใจการอยากเรียนรู้และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ฯลฯ การมีส่วนร่วมกับทางสังคมทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการควรบูรณาการเนื้อหาทั้งวิถีการชีวิตให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดูแลตนเอง <ul style="list-style-type: none"> รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน <ol style="list-style-type: none"> ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการตั้งคณะทำงานที่เป็นตัวแทนชุมชนและองค์กร โดยผสมผู้สูงอายุในพื้นที่หน้าทำปราคาทุกส่วน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้สูงอายุรวมตัวกันตามความสนใจ ความรู้ที่ผู้สูงอายุนำไปปรับใช้ได้ในการดำเนินชีวิตหรือต่อยอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ ตอบสนองความคาดหวังของผู้สูงอายุ มีความต่อเนื่อง รูปแบบการเรียนรู้เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน แบบกระบวนการกลุ่ม แบบประสบการณ์ แบบมีส่วนร่วม แบบปฏิบัติ และแบบเครือข่าย

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับสูงอายุ
๔	แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับบัณฑิตศึกษาผู้ใหญ่ (เอกชัย พุทธิสอน, ๒๕๕๖)	วิจัยแบบผสมผสาน	<ul style="list-style-type: none"> ปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินงานสำเร็จ ได้แก่ ผู้นำมีศักยภาพ ทรัพยากรระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี การจัดการที่มีระบบ และทุนมนุษย์ (ปราชญ์ชาวบ้าน) เป็นต้น ข้อเสนอแนะ: <ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับบัณฑิตศึกษาผู้ใหญ่ มี ๓ ทักษะ คือ ๑) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ๒) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และ ๓) ทักษะชีวิตและการทำงาน การวัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นที่ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทสังคม และมีการเชื่อมโยงเนื้อหา หลายสาขา โดยต้องอาศัยระบบสนับสนุน ได้แก่ ระบบมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ และระบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทั้งนี้รูปแบบวิธีการในการจัดการเรียนรู้ควรประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ เช่น การเรียนรู้แบบกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติจริง และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี แนวทางการจัดการเรียนรู้ : ๑) เพิ่มพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรในการเรียนรู้เข้าถึงง่ายและสามารถใช้ได้ทันที ๒) ระบบการวัดและประเมินผลมีความยืดหยุ่น ใช้วิธีการที่หลากหลาย ทุกฝ่ายผู้เรียนผู้สอนมีส่วนร่วม ๓) ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ (อภิปราย) ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับความต้องการ และใช้การเรียนรู้จากสถานการณ์ต่าง ๆ มากากว่าการสอนเนื้อหา จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๕	การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนววจิตปัญญาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ (พระกิตติภัตติวิทยารัตน์, ๒๕๕๓)	วิจัยเชิงทดลอง	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้สูงอายุต้องการความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับตัวให้เหมาะสมกับวัยและสภาพสังคม • ควรจัดกิจกรรมในสถานที่และอากาศที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นผู้สูงอายุ • การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบ (อภิปราย) ควรคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียน ให้ความสำคัญกับประสบการณ์โดยเน้นการมีทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึกระหว่างการจัดกิจกรรม • การกำหนดวิธีการประเมินผลควรเหมาะสมกับภูมิหลังของผู้สูงอายุ (การอ่านออกเขียนได้)
๖	อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะพลัดชีพของผู้สูงอายุ (ระวี สัจจโสภณ, ๒๕๕๕)	วิจัยเชิงคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • กลไกการดำเนินงาน : ๑) บูรณาการเรียนรู้อยู่ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพเข้าด้วยกัน ๒) ยึดชุมชนเป็นฐานของกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ๓) ให้ภาคีส่วนมีส่วนร่วม ๔) พัฒนาพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมาพบต่อต่อการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต • รูปแบบกิจกรรม: ๑) มีการบูรณาการอย่างหลากหลายในลักษณะพหุวัย ยึดหยุ่น สัมพันธ์กับชีวิต ๒) เน้นการอภิปรายหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการ ๓) สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญ สื่อควรหลากหลาย เช่น ละครวิทยุหรือละครสั้น และสามารถเข้าถึงง่าย ๔) พัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย แบ่งเนื้อหาเป็นด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และหลักประกันและควมมั่นคงของชีวิต ๕) ประเมินผลตามสภาพจริง

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
๗	การที่ศึกษาความต้องการการจัดการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร (ทริศักดิ์ สว่างเมฆ, ๒๕๔๘)	วิจัยเชิงสำรวจ	<p>ด้วยการสังเกตและบางกรณีประเมินด้วยแบบประเมิน โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้กลับไปพบพจน สักรวจ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในเรื่องที่ได้เรียนรู้ ๖) การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียน ทั้งด้านสังคม ประเพณี และกายภาพ (สุขภาพร่างกาย) และผู้สูงอายุมีทางเลือกในการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ปัจจัยแห่งความสำเร็จ: ๑) มีการกำหนดวัตถุประสงค์และการอบในการดำเนินงานชัดเจน ๒) มีผู้นำ ๓) ชุมชนมีความเป็นพลเมือง ๔) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและผู้สูงอายุ ๕) มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ๖) มีความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือ ๗) บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้
			<ul style="list-style-type: none"> • จากผลการสำรวจพบว่าปัญหาที่พบ คือ สถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และจากการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุต้องการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม รองลงมา ได้แก่ บุคลากรในการจัดกิจกรรม และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านพักคนชรามีความต้องการในการจัดกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้าน • การสนับสนุนทางสังคมโดยเฉพาะจากบุคคลใกล้ชิดเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม และมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ (อภิปราย) • การที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมสูงในกิจกรรมชุมชน (อภิปราย) จะมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ของชุมชน และในการทำกิจกรรม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกงั้นคุณค่าในตนเอง • สื่อต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
๘	การเปรียบเทียบระบบการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุต้นแบบ (ห้วยทรายใหม่ ๒๕๕๑)	วิจัยเชิงสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> จากผลการสำรวจ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุชอบมากที่สุดคือ ๑) ขอบการสังเกตมากกว่าปฏิบัติ (แบบคิดเท่านั้น) ๒) ขอบทดลอง ขอบการปรับตัว แก้ปัญหาด้วยตนเองและการทำงานร่วมกัน (แบบปรับปรุง) ๓) สนใจหลักการมากกว่าการนำเอาทฤษฎีไปปฏิบัติ (แบบดูซึม) และ ๔) ขอบนำแนวคิดนามธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา ขอบงานด้านเทคนิค ไม่ชอบมีความสัมพันธ์กับผู้คน และสังคม (แบบคิดเท่านั้น) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเรียนรู้มีสื่ออยู่มากขึ้นจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ และต้องगरเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคลอื่น เพราะในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขเพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรม (ชื่อเสนอ) สำหรับผู้สูงอายุควรเน้นการสังเกตมากกว่าการลงมือปฏิบัติ เช่น การดูวิดีโอ การสัทธิต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับคนวัยเดียวกันหรือต่างวัย
๙	ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาออนไลน์ในโรงเรียนที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ (จันทนา สุนทรอาทิตย์, ๒๕๕๔)	วิจัยเชิงทดลอง	<ul style="list-style-type: none"> การจัดการศึกษาออนไลน์ในโรงเรียน (๑) สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย ๒) เสริมสร้างภาพพจน์องตัวเอกด้านบท ๓) การเขียนหัวข้อการปฏิบัติเป็นกลุ่มแบบซ้ำ ๆ และ ๔) การตั้งใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถสร้างความพึงพอใจให้ผู้สูงอายุ นอกจากนั้นผู้สูงอายุเห็นประโยชน์ในการร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดความพอใจในชีวิต มีความสุขอยู่ภาคีชีวิตต่อไป การสร้างความพึงพอใจในชีวิตให้ผู้สูงอายุ (อภิปราย) ผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพราะสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ทำให้

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๑๐	ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาแบบโครงข่ายเชื่อมโยงเรียนตามแนวคิดการเสริมพลังอำนาจที่มีต่อการดูแลสุขภาพของตนเองของผู้สูงอายุ (วิจิณตา พวงสอาด, ๒๕๕๕)	วิจัยเชิงทดลอง	<p>การเรียนรู้มีความหมาย มีคุณค่า สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงควรจัดสถานที่ที่เพียงพอ เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม หลักสูตร ต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • วิธีการเรียนการสอน (อภิปราย) ควรให้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนวิทยากร นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ดึงให้ผู้สอนแจ้งไม่จำกัดวุฒิ แต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ มาเป็นผู้สอน และกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน <ul style="list-style-type: none"> • รูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการ (ผล & อภิปราย) คือ การลงมือปฏิบัติการทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่เน้นการฟังบรรยาย และในการจัดกิจกรรมควรต้อง ๑) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างของผู้เรียนและให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้เรียน ๒) ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ ๓) ใช้สื่อการเรียนการสอนหลายชนิดผสม ๔) เน้นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง มีปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้งาน เนื่องจากถ้าผู้เรียนได้เรียนตามสิ่งที่ตนสนใจ จะสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
๑๑	การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (นันทรัตน์ อมาตยกุล, ๒๕๕๕)	วิจัยเชิงสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> ผลการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับประเภทของภาคการศึกษา ๕ ด้าน พบว่า ด้านสุขภาพกายเป็นสิ่งที่ต้องการเรียนรู้สูงสุด รองลงมา สุขภาพจิต การจัดการการเงิน การมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในชุมชน และการทำประโยชน์ให้กับสังคม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้สูงสุด ได้แก่ ๑) ปัจจัยที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้สูงอายุ ๒) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และ ๓) การชักจูงจากสังคม การที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และ มีโอกาสทำประโยชน์ให้สังคมทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดีกว่าตนเองมีคุณค่าทำประโยชน์ให้สังคมได้นอกจากนี้ การที่ผู้สูงอายุมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีโอกาสทำตนเป็นประโยชน์และถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น สามารถทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีความรู้สึกที่ต่อเนื่อง และ สามารถนำเอาไปใช้จริง แนวทางการจัดการศึกษาควรใช้แนวทางการศึกษาผู้ใหญ่ หรือ การศึกษาตามอัธยาศัย หรือวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) หรือ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมานำการเสวนา เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสนใจและไม่เบื่อหน่าย โดยเนื้อหาควรเป็นตามความสนใจ เป็นสาระใกล้ตัวและเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต และสามารถนำความรู้เหล่านั้นให้ใช้ประโยชน์
๑๒	การสำรวจคุณภาพชีวิต และความต้องการด้านการศึกษารองเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร (พรเทพ มนตรวิวัฒน์, ๒๕๔๗)	วิจัยเชิงสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สูงอายุต้องการศึกษาด้านสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม (โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับ การป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน) คุณธรรม สติปัญญา สังคม และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการศึกษา วิชาอนุบาลศาสตร์ เพื่อทบทวน ทักษะการถนัด และนำมาปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
๑๓	ความคิดเห็นของผู้สูงอายุในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาของระบบโรงเรียน (นริศภัทร ผิวพอเอใช้, ๒๕๕๗)	วิจัยเชิงสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุควรจัดในรูปแบบของกิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือการมีทักษะ และด้านความรู้พื้นฐาน แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นภาคีความร่วมมือมากกว่าการเรียนและจบการศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุต้องได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบริการทางสังคมที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต และในการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และการปรับตัว ข้อเสนอแนะ: ๑) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบและต่อเนื่อง ๒) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเผยแพร่ภูมิปัญญาตามความถนัดของตน การจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนควรจัดเนื้อหาที่ยืดหยุ่น ตรงกับความสนใจของผู้เรียน และสภาพแวดล้อม ท้องถิ่น รวมถึงคำนึงความแตกต่างของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่จะมาสอน และสิ่งสำคัญผู้สอนต้องทำงานร่วมกับผู้สูงอายุ ต้องมีจิตวิทยาและมีความเข้าใจผู้สูงอายุเป็นอย่างดีมาก ต้องใจเย็น และมีความเป็นกันเอง

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๑๔	แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ (สมบุญรัตน์ ศิริสรธรวิจัย, ๒๕๕๙)	วิจัยเชิงคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และข้อมูลข่าวสาร จำแนกได้ ๒ ลักษณะ คือ <ol style="list-style-type: none"> ๑) ความรู้ทั่วไป จากโทรทัศน์ สื่อวิทยุ รวมถึงอินเทอร์เน็ตแต่ยังไม่เห็นได้ชัด (๒) ความรู้เฉพาะเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญ หอกระจายข่าว และจากบุคคลใกล้ชิด รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุควรใช้หลักการศึกษาดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันว่างของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุแต่ละคน โดยให้ชุมชนและผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และจัดการศึกษา ทั้งนี้กิจกรรมหรือหลักสูตรตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ในสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ สะดวกต่อการเดินทาง เพื่อพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน จัดให้มีกิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต พิพิธภัณฑ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การจัดกลุ่มเสวนา หรือ การอภิปราย ต้องส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษาดังกล่าว อย่างเป็นขั้นเป็นตอน สนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่าย ส่งเสริมให้หน่วยงานภาคีรัฐสร้างเครือข่ายจัดการศึกษาดังกล่าวตามศักยภาพ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาอาชีวศึกษาตามอัธยาศัย ตามอัธยาศัย โรงเรียนในชุมชน และต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา กลุ่มต่าง ๆ ตามความต้องการและความสนใจ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสิ่งแวดล้อม กลุ่มพัฒนาชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ฯลฯ

ที่	เรื่อง	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลสรุปที่สำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๑๕	ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ (สุธีรา บัวทอง, สุทธิพงษ์ สภาก่อตั้ง และศิริณา จิตต์จรัส, ๒๕๕๔.)		<ul style="list-style-type: none"> • การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมควรดำเนินการดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> ๑) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสม (ชั้น ๑/ อุณหภูมิ/ แสงสว่าง/ เพอร์ซิเจอร์/ ระเบียบเสียง) ๒) จัดเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสม มีเวลาพัก ตอบสนองความต้องการ ๓) การจัดกิจกรรมคำนึงถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ ๔) สื่อ เอกสารประกอบการเรียนรู้ชัดเจน ตัวอักษรขนาดใหญ่ ๕) ควรจัดกลุ่มให้ผู้สูงอายุช่วยกันฟัง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ ๖) ค้นคว้าวิธีสอน เช่น การให้ผู้เรียนค้นหาวิธีในการแก้ปัญหาโดยไม่จำกัดเวลาในการเรียนรู้ ๗) การจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้สูงอายุให้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมการรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง ๑๕ เรื่อง ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ

การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ต้องการให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ ประเด็นแรกที่ควรดำเนินการ คือ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะเรียนรู้ และในการจัดการศึกษา/การเรียนรู้ มีหลักที่ควรยึดเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑) เนื้อหาสาระตรงตามความสนใจ และความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

๒) รูปแบบวิธีการสอน หรือการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงศักยภาพทางด้านร่างกาย และเนื้อหาสาระ ทั้งนี้วิธีการที่ควรนำมาใช้คือ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และเห็นคุณค่าในชีวิต

๓) วิทยากรหรือครูผู้สอน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในเนื้อหาที่มาสอน และสิ่งสำคัญผู้สอนต้องทำงานร่วมกับผู้สูงอายุ ต้องมีจิตวิทยาและมีความเข้าใจผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ต้องใจเย็น และมีความเป็นกันเอง ทั้งนี้ อาจเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่

๔) เวลาในการจัดการศึกษาหรือจัดกิจกรรมไม่ควรใช้เวลามากเกินไป เพราะอาจกระทบต่อสุขภาพ และสร้างความเบื่อหน่ายให้ผู้สูงอายุ

๕) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักว่าผู้สูงอายุได้รับความรู้ หรือทักษะในระดับใด แต่จะเป็นในลักษณะของการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรม ทั้งนี้วิธีที่นำมาใช้ขึ้นกับสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินซึ่งสามารถใช้ได้หลากหลายวิธี เช่น การสังเกต หรือการทำแบบสอบถาม เป็นต้น

๖) สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรม รวมถึงมีความสะดวกในการเดินทาง

๗) การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

- จันทร์หา สุนทรอดิศัย. (๒๕๕๔). **ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดโอฮิวแมนนิสที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของในชีวิตของผู้สูงอายุ** ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ. วิทยาลัยนพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (๒๕๔๘). **การศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร**. วิทยาลัยนพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. นันทรัตน์ อมาตยกุล. (๒๕๕๕). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ**. วิทยาลัยนพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขา วิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระกิตติภักดี วิทยาภรณ์. (๒๕๕๓). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดปัญญาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ**. วิทยาลัยนพนธ์ ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเทพ มนต์วีระรินทร์. (๒๕๔๗). **การสำรวจคุณภาพชีวิต และความต้องการด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยาลัยนพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วจินตา พวงสอาด. (๒๕๕๕). **ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวความคิดการเสริมพลังอำนาจที่มีต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริภัทร ผิวพอใช้. (๒๕๕๕). **ความคิดเห็นของผู้สูงอายุในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาระบบโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวี สัจจโสภณ. (๒๕๕๕). **อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะพหุตติพลังของผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี จันทเปรมจิตต์. (๒๕๕๗). **การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลวพร สุกียาม่า. (๒๕๕๔). **การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับนักศึกษาระบบนอกระบบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบุญรณ์ ศิริสรรพหิรัญ. (๒๕๕๙). **แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ.** วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal). ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙): ๕๙ - ๗๔.

สุธีรา บัวทอง, สุทธิพงศ์ สภาพอัติ และศิริณา จิตต์จรัส. (๒๕๕๘). **ผู้สูงอายุกับเหตุในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้.** วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑, ๒ (มิถุนายน ๒๕๕๗ - มีนาคม ๒๕๕๘): ๖ - ๑๗.

สุรพิเชษฐ์ สุขชาติ. (๒๕๕๘). **การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพบนฐานระบบสุขภาพพอเพียง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หทัยรัตน์ บุญเสมอ. (๒๕๕๑). **การเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกชัย พุทธสอน. (๒๕๕๖). **แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะผู้จัดทำเอกสาร

ที่ปรึกษา

นายสุภัทร จำปาทอง
นางวัฒนาพร ระงับทุกข์
นายสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์
นายสำเนา เนื้อทอง

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนากาเรียนรู้

บรรณาธิการและเรียบเรียงเอกสาร

นางสาวกรกมล จึงสำราญ

นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

ผู้ประสานการจัดพิมพ์เอกสาร

นางสาวกรกมล จึงสำราญ

นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางประวีณา อัสโย
นางสาวกรกมล จึงสำราญ
นางสุวรรณา สุวรรณประภาพร
นางสาววิภาดา วานิช
นางสาวอุบล ตริรัตน์วิรัช
นายพรพรม เทพเรืองชัย
นางสาวนุรียา วาจิ

ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการศึกษา
นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ
นักวิชาการศึกษานานาชาติ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มมาตรฐานการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนากาเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๒๘ , ๒๕๒๙
โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๙
Website : www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิตฯ กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๙

แบบสอบถามการนำหนังสือ
มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ
ไปใช้ประโยชน์

ขอความร่วมมือจากท่านผู้ใช้เอกสารเล่มนี้
ตอบแบบแสดงความคิดเห็นในการนำหนังสือไปใช้ประโยชน์
เพื่อเป็นข้อมูลให้สำนักงานฯ ได้นำไปพัฒนาการศึกษาต่อไป
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

มาตรฐานการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทร ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๒๘, ๒๕๒๙
โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๙
Website : www.onec.go.th